

Svar til Carl Pedersen og Niels Bjerre-Poulsen

Af Henrik Fogh Rasmussen

Lektor Carl Pedersen fra Københavns Universitet og lektor Niels Bjerre-Poulsen fra Handelshøjskolen har kritiseret min bog "Amerikanske Tilstande" i Nyhedsavisen og har efterfølgende uddybet denne kritik over for CEPOS. Jeg svarer her på deres kritik punkt for punkt og konkluderer følgende:

- Reagans skattelettelser havde en stor del af æren for den økonomiske fremgang i USA i 1990'erne.
- Problemet med fattige og hjemløse i USA er stærkt overdrevet i den danske debat.
- Det er en myte, at mange amerikanere hænger fast i fattigdom, selvom de arbejder hårdt. Det er ligeledes en myte, at den amerikanske middelklasse er blevet ringere stillet gennem de seneste år.
- Der er gode muligheder for at bryde den sociale arv i USA, og den amerikanske samfundsmodel gør det nemmere for indvandrere at skabe sig et produktivt liv.
- Der er reelle problemer i det offentlige amerikanske skolesystem, men der er også sket en væsentlig positiv udvikling siden 1990.
- Problemerne i det amerikanske sundhedssystem overdrives i den offentlige debat og skyldes for det meste statslig overregulering.
- Den danske undervisning om USA er med til at sprede myter, og der er brug for en mere afbalanceret tilgang.

Reagans skattelettelser

Niels Bjerre-Poulsen mener, at jeg overvurderer effekten af Præsident Reagans skattelettelser i 1980'erne. Bjerre-Poulsens første indvending går på, "at det var den militære oprustning og traditionel 'deficit spending', der pumpede penge ud i økonomien – med et astronomisk budgetunderskud til følge, og at det kun var IT-revolutionen, der forhindrede, at disse underskud fik alvorlige konsekvenser for USA's og verdens økonomi".

Bjerre-Poulsen anfører også, at "de sociale uligheder voksede også i 1980'erne, og den fattigste del af den sorte befolkning blev – som andre dele af underklassen – i højere grad koblet fra i den ellers gunstige økonomiske udvikling". Endelig mener Bjerre-Poulsen ikke, at man kan give Reagan æren for, at der blev ryddet op i ghettoerne, og at kriminaliteten faldt.

Reagans første store skattelettelser blev gennemført i 1981, samme år han tiltrådte, hvor den officielle fattigdom i USA var 14,0 procent. Desværre nævner Bjerre-

Poulsen ikke, at den officielle fattigdom var reduceret til 13,0 procent i 1988, kort før Reagans embedsperiode sluttede – et fald på et procentpoint, som svarer til et reelt fald på 7,1 procent. Blandt de sorte faldt den officielle fattigdom fra 34,2 procent i 1981 til 31,3 procent i 1988 – et fald på 8,5 procent.¹ Fattigdommen steg altså på ingen måde under Reagan. Faktisk kunne man tværtimod se en svag stigning i antallet af folk, der blev løftet ud af fattigdom – særligt blandt de sorte. Samtidig faldt arbejdsløsheden fra 7,6 procent i 1981 til 5,5 procent i 1988.²

Det er rigtigt, at uligheden voksede i løbet af 1980'erne. Den gennemsnitlige realindkomst for den fattigste femtedel af de amerikanske husstande voksede fra 9.440 dollar i 1981 (målt i 2005 dollar) til 10.251 dollar i 1988 – en stigning på 8,5 procent. Stigningen for den rigeste femtedel var 20,3 procent.³ Dette berettiger dog ikke i sig selv Bjerre-Poulsens påstand om, at de fattigste blev koblet fra i udviklingen. Tallene viser jo netop, at fattigdommen og arbejdsløsheden faldt, og at realindkomsten for den fattigste del af befolkningen steg. Bjerre-Poulsen antyder, at fremgangen for den rigeste del af befolkningen under Reagan skete på bekostning af de fattigste, men det var jo netop ikke tilfældet. Tværtimod var den økonomiske vækst med til at hæve levestandarden for hele befolkningen.

Spørgsmålet er så, om den økonomiske vækst var reel, eller om den blev skabt gennem uholdbare udgifter til det amerikanske forsvar, sådan som Bjerre-Poulsen hævder.

Målt som andel af bruttonationalproduktet steg budgetunderskuddet kraftigt i perioden 1981-83 og faldt derpå gradvist i resten af Reagans embedsperiode. Underskuddet var 2,6 procent af BNP i 1981, 6,0 procent i 1983 og 3,1 procent i 1988. Samlet set steg den statslige gæld fra 25,8 procent af BNP i 1981 til 40,9 procent af BNP i 1988. Udgifterne til forsvaret steg fra 5,2 procent af BNP i 1981 til 5,8 procent af BNP i 1988.⁴

Hvis den økonomiske vækst under Reagan udelukkende blev skabt af øget offentligt forbrug frem for reel produktion i den private sektor, så ville budgetunderskuddene ganske givet have ført til økonomiske problemer på et senere tidspunkt. Der ville med andre ord have været tale om, at Reagan på klassisk keynesiansk vis lånte penge til uproductivt offentligt forbrug (militært isenkram) frem for investeringer (øget privat produktion), som kunne finansiere sig selv på længere sigt.

I tråd med "supply side" økonomisk teori var Reagans budgetunderskud imidlertid netop et resultat af skattelettelser, der sænkede marginalsatserne, frem for øget offentligt forbrug. Faktisk faldt det samlede offentlige forbrug fra 22,2 procent af BNP

¹ U.S. Census Bureau, Historical Poverty Tables:
<http://www.census.gov/hhes/www/poverty/histpov/hstpov2.html>

² Bureau of Labor Statistics.

³ U.S. Census Bureau, Historical Income Tables:
<http://www.census.gov/hhes/www/income/histinc/h03ar.html>

⁴ Congressional Budget Office: <http://www.cbo.gov/budget/historical.pdf>

i 1981 til 21,2 procent af BNP i 1988. De offentlige indtægter (skatte trykket) faldt fra 19,6 procent af BNP i 1981 til 18,1 procent i 1988.⁵

Det skal siges, at de samlede offentlige udgifter som andel af BNP steg i perioden 1981-83, hvor budgetunderskuddet eksploderede. Udgifterne steg imidlertid kun med 5,8 procent sammenlignet med et fald i de offentlige indtægter som andel af BNP med 12,6 procent.⁶ Så selv i den intensive oprustningsperiode i begyndelsen af 80'erne under Den Kolde Krig var skattelettelserne den mest betydelige årsag til budgetunderskuddet.

Reagans "deficit spending" var derfor først og fremmest en investering frem for meningsløst forbrug. Og meget tyder på, at netop denne investering var med til at fremme den IT-revolution, som Niels Bjerre-Poulsen betegner som den frelsende engel for amerikansk økonomi. For eksempel gavnede Reagans skattereform i 1986 moderne vidensbaserede virksomheder som for eksempel Microsoft og Oracle hvis skatteprocent faldt fra 44 til 32.⁷ Det større råderum i den private sektor gav penge til investeringer i ny teknologi, og grunden til den økonomiske fremgang i 1990'erne blev således på mange måder lagt i 80'erne under Reagans administration.

Hvad angår den faldende kriminalitet og oprydningen i ghettotierne, så er det bestemt ikke noget jeg entydigt giver Reagan æren for. For eksempel peger jeg på s. 34 i "Amerikanske Tilstande" på de positive effekter af Clintons velfærdsreform i 1996. Derudover kan man fremhæve forskellige lokale tiltag, som for eksempel Rudy Giuliani's indsats mod kriminaliteten i New York City i 1990'erne.

Jeg mener dog stadig, at Reagan skal have sin del af æren. Som jeg skriver i "Amerikanske Tilstande", så er kriminalitet og ghettodannelse tæt forbundet, og de værste "hot spots" med kriminalitet er typisk plaget af "høj arbejdsløshed og lav erhvervsaktivitet" (s. 42). Uden den økonomiske fremgang som Reagans skattelettelser skabte, ville vi næppe have set de samme store fremskridt i de indre byer.

Det er i øvrigt værd at bemærke det amerikanske drabstal blev fordoblet fra 5,1 drab pr. 100.000 indbyggere i 1965 til 10,2 drab pr. 100.000 indbyggere i 1980. Under Reagan stoppede stigningen, og tallet faldt en smule fra 9,8 i 1981 til 8,4 i 1988. I perioden 1989-1995 svingede tallet mellem 8,2 og 9,8. I 1996 (da Clintons velfærdsreform blev gennemført) faldt tallet til 7,4 og fortsatte nedad til 5,5 i 2000, hvorefter kurven igen fladede ud.⁸

---

⁵ Ibid.

⁶ Ibid.

⁷ "Reagan's Economic Legacy," *Business Week*, June 10, 2004.

⁸ Bureau of Justice Statistics: <http://www.ojp.usdoj.gov/bjs/homicide/tables/totalstab.htm>

Fattigdom og hjemløshed

Niels Bjerre-Poulsen kritiserer mig for at anvende statistikker omkring materielle goder som for eksempel biler og boliger i mit kapitel om fattigdom og indvender, at "du kan være den lykkelige ejer af en bil og et TV, selv om du og dine børn er fejlernærede, og der er blevet lukket for gas og strøm".

I "Amerikanske Tilstande" bruger jeg imidlertid *ikke* biler, TV og andre forbrugsgoder som en målestok for fattigdom. Jeg henviser til den store udbredelse af en lang række forbrugsgoder blandt *officielt* fattige i USA som et tegn på, at det officielle fattigdomstal på 12,6 procent⁹ af befolkningen er overdrevet. Men jeg erstatter *ikke* det officielle tal med en ny målestok baseret på biler og TV. Jeg henviser derimod til en alternativ målestok, der netop er baseret på kriterier som f.eks. underernæring, manglende behandling i tilfælde af sygdom og afskæring fra vand, elektricitet, gas, olie m.v. Denne alternative målestok udviklet af Robert Rector fra tænketanken Heritage Foundation giver en fattigdomsprocent på 3,5 procent (s. 23-24). Altså markant lavere end det officielle tal.

Mit centrale ærinde i kapitlet om fattigdom er netop at skille reel fattigdom fra officiel fattigdom. Og her er materielle goder lige fra mad og strøm til TV, biler og kvadratmeter relevante at få med i en debat, som desværre i alt for lang tid har fokuseret på *relativ* fattigdom frem for *absolut* fattigdom. Er det for eksempel seriøst, når FN udgiver en rapport, som siger, at 17 procent af den amerikanske befolkning er fattige sammenlignet med 8,6 procent i Polen, 8,1 procent i Rumænien og 6,7 procent i Ungarn?¹⁰ Og er det seriøst, når medierne skriver, at "dele af USA er lige så fattige som den tredje verden"?¹¹

Disse tal dækker over andelen af befolkningen, der tjener mindre end 50 procent af det pågældende lands medianindkomst. Da medianindkomsten i USA er langt højere end i Østeuropa (og i Vesteuropa for den sags skyld), har officielt "fattige" i USA imidlertid ofte en højere levestandard end europæere, der tjener over den officielle fattigdomsgrænse. Adgangen til forskellige forbrugsgoder er en helt legitim og relevant måde at illustrere netop dette forhold på.

Netop fordi jeg fokuserer på reel fattigdom frem for officiel og relativ fattigdom, har jeg et særligt afsnit omkring hjemløse i min bog. Som jeg skriver på side 24, så er hjemløse "blandt de absolut ringest stillede i samfundet, så en opgørelse af fattigdom i USA må nødvendigvis tage højde for omfanget af hjemløshed". Her skal jeg ærligt erkende, at der har indsneget sig en fejl i bogen. Jeg citerer nemlig Dansk Socialrådgiverforening for, at der hver nat opholder sig mellem 8.600 og 12.500 hjemløse i Danmark. Dette tal blev imidlertid afvist over for Nyhedsavisen af Preben Brandt fra Rådet for Socialt Udsatte, som dog ikke gav nogen kildehenvisning.

⁹ Tallet i bogen er for 2005. Det officielle fattigdomstal faldt til 12,3 procent i 2006.

¹⁰ *Human Development Report 2006*, United Nations.

¹¹ "UN Hits Back at US in Report Saying Parts of America are as Poor as Third World," *The Independent*, September 8, 2005.

Siden da har Socialforskningsinstituttet (SFI) offentliggjort en omfattende undersøgelse af hjemløshed i Danmark, som viser, at der var 5.253 hjemløse i løbet af uge 6 i februar 2007.¹² Det svarer til 1,0 hjemløse pr. 1.000 indbyggere og er lavere end forventet.

I "Amerikanske Tilstande" henviser jeg til det amerikanske social- og sundhedsministeriums officielle tal fra 2003 på omkring 600.000 hjemløse eller 2,0 pr. 1000 indbyggere på *en typisk nat* (s. 25). Der er siden udkommet en ny officiel rapport fra det amerikanske boligministerium, som sætter dette tal til 754.147 hjemløse på en enkelt nat i januar 2005 eller ca. 2,5 pr. 1.000 indbyggere.¹³

Man skal tilbage til 1996 for at finde en amerikansk undersøgelse, der opgjorde antallet af hjemløse over en uge, sådan som SFI har gjort det. Her var tallet mellem 640.000 og 840.000 svarende til mellem 2,4 og 3,2 pr. 1.000 indbyggere.¹⁴

Kim Bildsøe Lassen fra Danmarks Radio nævnte ved lanceringen af "Amerikanske Tilstande" den 4. juni, at antallet af hjemløse i USA er to millioner. Som jeg skriver i bogen, så dækker tallet på to millioner (som jeg i øvrigt nævner på side 25 i bogen) imidlertid over antallet af amerikanere, der *på et tidspunkt af året* oplever hjemløshed. Der er således ikke tale om kronisk hjemløse med permanente problemer. I den officielle rapport fra 2003 sættes antallet af kronisk eller hyppigt hjemløse til 400.000 (som jeg også skriver på side 25). De seneste tal fra det amerikanske boligministerium viser, at antallet af kronisk hjemløse (d.v.s uden hjem hele året) faldt fra 175.914 i 2005 til 155.623 i 2006. Det er et fald på 11,5 procent.¹⁵

Og næsten hvert år når det amerikanske censusbureau offentliggør det officielle fattigdomstal, er der store overskrifter i både amerikanske og danske medier. Da tallene for 2006 blev offentliggjort for nyligt (28. august 2007) bragte Ritzaus Bureau straks en historie med overskriften "36,5 millioner amerikanere lever i fattigdom". Historien blev viderebragt på hjemmesiderne for stort set hvert eneste danske dagblad inklusive Jyllands-Posten, Politiken og Berlingske Tidende samt i den trykte version af Jyllands-Posten, Fyns Amts Avis, Vejle Amts Folkeblad og Fredericia Dagblad. Her er det klart, at der er behov for en mere nuanceret tilgang.

Overordnet kan vi med tallene konstatere, at omfanget af fattigdom i USA er stærkt overdrevet i de officielle statistikker, hvilket jeg også konkluderer i "Amerikanske Tilstande". Og disse statistikker videregives desværre alt for ofte fuldstændigt ukritisk i medierne - og gerne sammen med stærke billeder som f.eks. fra New Orleans i kølvandet på orkanen Katrina.

---

¹² *Hjemløshed i Danmark: National kortlægning*, SFI – Det Nationale Forskningscenter for Velfærd, 2007.

¹³ *The Annual Homeless Assessment Report to Congress*, Department of Housing and Urban Development, 2007.

¹⁴ Ibid.

¹⁵ "HUD Reports Drop in Number of Chronically Homeless Persons Living on Nation's Streets," U.S. Department of Housing and Urban Development, November 7, 2007.

“The Working Poor”

Både Carl Pedersen og Niels Bjerre-Poulsen mener, at jeg ignorerer eksistensen af begrebet “the working poor” – fattige amerikanere, som arbejder hårdt, men som ikke tjener nok til at løfte sig selv ud af fattigdommen. Bjerre-Poulsen skriver, at “mange amerikanere kan have et job uden af den grund at være i stand til at trække deres familier over fattigdomsgrænsen”. Carl Pedersen mener, at “Henrik Fogh Rasmusen har ikke gjort sig mange tanker over, hvem der står bag disken i McDonalds eller passer børn og slår græs i forstæderne” og henviser til David Shiplers bog *The Working Poor* og Barbara Ehrenreichs *Nickel and Dimed*.

Shipler og Ehrenreich har den samme tese: Det er umuligt at komme fremad økonomisk, hvis man tjener den amerikanske mindsteløn – selv hvis man arbejder fuld tid eller mere. Shiplers bog er bygget på en række interviews med forskellige amerikanske borgere, som har oplevet dette personligt, og Ehrenreichs bog er beretningen om, hvordan hun selv prøvede at leve på en mindsteløn i en periode.

Lad os se nærmere på de konkrete tal. I 2006 var den officielle fattigdomsgrænse for en familie med to børn 20.444 dollar om året.¹⁶ Den føderale mindsteløn var 5,15 dollar i timen i 2006.¹⁷ Det betyder, at forældrene i familien sammenlagt skulle arbejde 3970 timer om året for at ligge over fattigdomsgrænsen, hvis de begge to tjente den føderale mindsteløn. Den typiske arbejdsuge i USA er 40 timer, og holder man to ugers ferie er et fuldtidsjob omkring 2.000 timer om året. Hvis begge forældre havde fuldtidsjob til mindstelønnen, så ville de altså kunne holde sig over fattigdomsgrænsen.

Værre står det til for den enlige mor med tre børn. Her var fattigdomsgrænsen omtrent det samme med 20.516 dollar om året, men en enlig forsørger ville være nødt til at have to fuldtidsjob (3.984 timer om året) på mindsteløn for at holde familien over fattigdomsgrænsen.

Shipler og Ehrenreich overser imidlertid, at relativt få amerikanere arbejder til mindstelønnen. I 2006 var der ifølge Bureau of Labor Statistics 76,5 millioner timelønnede amerikanere, hvoraf 1,7 millioner arbejdede til mindstelønnen eller derunder. Det svarer til 2,2 procent af de timelønnede eller 0,57 procent af den samlede befolkning. Blandt de fastlønnede er andelen på mindsteløn endnu mindre, men Bureau of Labor Statistics har ingen præcise tal.¹⁸

Samtidig rykker lavtlønnede amerikanere relativt hurtigt op i højere indkomstklasser. For eksempel var halvdelen af de timelønnede på mindsteløn i 2006 under 25 år gamle og kun 468.000 var ældre end 34 år.¹⁹ Efterhånden som man får mere erfaring på arbejdsmarkedet, får man altså også mere i løn.

¹⁶ Poverty Thresholds 2006, U.S. Census Bureau: www.census.org

¹⁷ Den føderale mindsteløn blev forhøjet til 5,85 dollar i timen i 2007. Derudover har en række stater vedtaget en højere mindsteløn end den føderale.

¹⁸ Characteristics of Minimum Wage Workers: 2006, Bureau of Labor Statistics:

<http://www.bls.gov/cps/minwage2006.htm>

¹⁹ Ibid.

Det viser sig da også, at amerikanere med lave indkomster med tiden rykker fremad økonomisk. I 2003 offentliggjorde U.S. Census Bureau en undersøgelse af forskellige indkomstgrupper for årene 1996-99. I løbet af denne periode rykkede 38 procent af de personer, der var i den fattigste femtedel af befolkningen i 1996, op i en højere indkomstgruppe.²⁰

En undersøgelse foretaget af tænketanken Sphere Institute gav et tilsvarende resultat. Sphere analyserede indkomsterne for 187.000 californiske lønmodtagere i perioden 1988-2000. 80 procent af de lønmodtagere, som startede i den fattigste femtedel af arbejdsstyrken, rykkede op i en højere indkomstgruppe i løbet af perioden.²¹

For nylig udkom to yderligere rapporter, som viser, at der er indkomstmobilitet blandt de dårligst stillede amerikanere. Den første rapport – fra det amerikanske finansministerium – viser, at 57,6 procent af den fattigste femtedel af de amerikanske skatteydere rykkede op i en højere indkomstgruppe i perioden 1996-2005. Mere end halvdelen af de fattigste skatteydere fra 1996 har således arbejdet sig ud af den fattigste gruppe.²²

Den anden rapport er udarbejdet af organisationen Pew Charitable Trusts og viser, at 82 procent af de børn, som i årene 1967-71 tilhørte familier i den fattigste femtedel af den amerikanske befolkning, i dag har indkomster, der er højere end deres forældres var dengang, justeret for inflation. Samtidig er 58 procent af børnene rykket op i en højere indkomstgruppe, end deres forældre tilhørte i 1967-71.²³

Samlet set er det en meget lille del af befolkningen, som kan betegnes som "working poor". Langt hovedparten (63,1 procent) af de officielt fattige i den arbejdsdygtige alder har ikke noget job, mens 25,2 procent har deltidsarbejde og kun 11,7 procent har fuldtidsarbejde. De 2,9 millioner fuldtidsarbejdende fattige udgør mindre end én procent af den samlede befolkning og 2,7 procent af alle fuldtidsarbejdere i USA.²⁴ Og dette er vel og mærke, hvis man bruger de officielle fattigdomstal. Hvis man bruger Robert Rectors mere realistiske målestok for fattigdom (se ovenfor), så bliver antallet af fattige fuldtidsarbejdere betydeligt mindre.

Endelig mener Carl Pedersen, at "dele af den amerikanske middelklasse har oplevet arbejdsløshed og økonomisk nedgang i den post-industrielle økonomi pga.

²⁰ *Dynamics of Well-Being: Movements in the U.S. Income Distribution, 1996-99*, U.S. Census Bureau, 2003.

²¹ "Moving Up? Earnings Mobility in California," *California Policy Review*, Vol. 1, No. 4, April 2002.

²² *Income Mobility in the U.S. from 1996 to 2005*, Department of the Treasury, November 13, 2007.

²³ *The Economic Mobility of Families Across Generations*, Economic Mobility Project, Pew Charitable Trusts, November 13, 2007.

²⁴ *Income, Poverty, and Health Insurance Coverage in the United States: 2006*, U.S. Census Bureau.

”downsizing” og lukningen af fabrikker osv.” Hvis man kigger nærmere på arbejdsløsheden og forholdene for middelklassen i USA, er der imidlertid ikke belæg for Carl Pedersens udsagn.

Som alle andre steder i verden har globaliseringen medført ændringer i den økonomiske infrastruktur i USA. Denne udvikling har dog i høj grad været positiv for det amerikanske samfund. Som jeg skriver på s. 11 i ”Amerikanske Tilstande” var den gennemsnitlige arbejdsløshed i USA 5,1 procent mellem 1995 og 2005 sammenlignet med 8,6 procent i Vesteuropa og 5,2 procent i Danmark. Arbejdsløsheden er også lavere end i 1970’erne og 80’erne, hvor den lå på 6-7 procent i snit.²⁵

Samtidig har middelklassen fået det bedre. I perioden 1990-2006 steg gennemsnitsindkomsten (justeret for inflation) i de tre midterste femtedele af befolkningen med henholdsvis 6,7 procent, 8,3 procent og 13,7 procent.²⁶ Hvis middelklassen virkelig havde oplevet økonomisk nedgang, så ville realindkomsten i de midterste indkomstgrupper være faldet, ikke steget.

Sociale mønstre og personligt ansvar

Niels Bjerre-Poulsen skriver, at ”Henrik Fogh Rasmussen tror godt på strukturelle forklaringer på adfærden i USA’s ghettoer, når det gælder offentlige velfærdsprogrammer, der undergraver moral og personligt initiativ, men den fattigdomskultur, som medvirker til at gøre mange af disse områder til parallelsamfund, har han ikke blik for”. Nærmere bestemt mener Bjerre-Poulsen, at jeg ignorerer ”det faktum, at antallet af enlige kvindelige forsørgere er en del af forklaringen på den uforholdsmæssig store andel af sorte familier, der lever under fattigdomsgrænsen”.

På den baggrund vurderer Bjerre-Poulsen, at jeg har ”en fænomenal tiltro til den enkeltes evne til at bryde den sociale arv”.

Det er imidlertid ukorrekt, at jeg ikke berører sociale mønstre som f.eks. det forholdsvis store antal enlige kvindelige forsørgere blandt de sorte. Med udgangspunkt i Charles Murrays bog *Losing Ground* skriver jeg netop om, hvordan nye velfærdsregler i 1960’erne gjorde det muligt at modtage velfærdsydelse uden en arbejdende familiefader i hjemmet (s. 32). Hvor Bjerre-Poulsen antyder, at det store antal enlige forsørgere blandt de sorte er et udslag af et racebestemt socialt mønster eller kultur, holder jeg mig imidlertid til Murrays analyse, som viser en klar sammenhæng mellem regelændringerne i 1960’erne og stigningen i antallet af enlige kvindelige forsørgere – både blandt fattige hvide og fattige sorte.²⁷

Min konklusion er, at ”denne forfejlede socialpolitik ramte alle dårligt stillede borgere lige hårdt uanset race, men da en større andel af den sorte end den øvrige

²⁵ Bureau of Labor Statistics: http://www.bls.gov/cps/prev_yrs.htm

²⁶ Historical Income Tables, U.S. Census Bureau: www.census.gov

²⁷ Charles Murray, *Losing Ground*, Basic Books, 1984 (1994 ed.), pp. 130-32.

befolkning levede i fattigdom, var ordningerne reelt med til at opretholde de sorte ghettoer i de indre byer" (s.33).

Dermed skal det ikke være sagt, at kulturelle faktorer er uvæsentlige i spørgsmålet om fattigdom. Tværtimod skriver jeg netop, at personlige værdier som f.eks. arbejdsmoral og ordenssans "påvirkes uden tvivl af den kultur, som den enkelte borger vokser op i" (s. 26). Som eksempel nævner jeg forskellen mellem skandinaviske og tyske indvandrere i Midtvesten på den ene side og "redneck"-kulturen" i Sydstaterne på den anden side.

Der er ingen tvivl om, at personlige og kulturelle værdier som hård arbejdsmoral, ordenssans og stræbsomhed er uundværlige for enhver, der vil bryde den sociale arv – eller i øvrigt opnå succes. Jeg mener imidlertid ikke, at man er låst fast for evigt i det miljø, man er vokset op i eller befinder sig i. Man har en arv med hjemmefra, men det er også muligt at tilegne sig nye værdier hen ad vejen – for eksempel på sin arbejdsplads og gennem sin omgangskreds. I den forstand har Bjerre-Poulsen ret i, at jeg har stor tiltro til den enkeltes evne til at bryde den sociale arv.

Det interessante ved USA er netop, at landet er smeltedigel, hvor kulturer fra hele verden brydes og i et vist omfang smelter sammen. Jeg tror, at langt de fleste immigranter i USA kan nikke genkendende til oplevelsen af at blive suget ind i superenergiske samfund, hvor man har gavn af visse kulturelle værdier og tvinges til at tage andre værdier op til revision.

Og her spiller de samfundsmæssige rammer en væsentlig rolle. Hvis staten for eksempel gør det mindre attraktivt at arbejde, som det skete i USA i 1960'erne og 70'erne (før Reagans skattelettelse og Clintons velfærdsreform), så bliver det nemmere bare at passe sig selv og hænge fast i den kultur, som man kommer fra.

Derfor er det heller ikke overraskende, at indvandrere i USA er væsentlig bedre integreret end indvandrere i de europæiske velfærdsstater, hvor incitamentet til at arbejde er betydeligt mindre end i USA²⁸.

Det amerikanske skolesystem

Niels Bjerre-Poulsen skriver, at "der er også andre væsentlige faktorer, som Henrik Fogh Rasmussen ikke berører, men som er med til at fastholde mange af beboerne i USA's storbyghettoer i en ond cirkel. En af dem er den måde, de offentlige skoler er finansieret på". Han henviser derpå til Jonathan Kozols bog *The Shame of the Nation: The Restoration of Apartheid Schooling in America*.

Jeg berører ganske rigtigt ikke dette vigtige emne i min bog, men jeg mener absolut ikke at det giver mening at gøre brug af begrebet apartheid. Bjerre-Poulsen har ret i sin overordnede pointe om, at den måde, som skolerne er finansieret på, til en vis

²⁸ Eksempelvis viser en opgørelse fra OECD, at indvandrernes erhvervsdeltagelse i USA er 7 procentpoint større end indfødtes, mens indvandreres erhvervsdeltagelse er 11 procentpoint mindre end indfødtes i Danmark (2005 tal). OECD (2006): International Migration Outlook.

grad er medvirkende til at fastholde beboerne i ghettoerne i en ond cirkel. Dette forhold underbygger imidlertid netop min pointe om, at den fortsatte eksistens af sorte ghettoer i USA skyldes forfejlet socialpolitik frem for racediskrimination.

Kort beskrevet er argumentet i Kozols bog, at de tidligere tiders raceadskillelse i amerikanske skoler er på vej tilbage. Kozol underbygger sin tese med beretninger om skoler i byer som New York City og Los Angeles, hvor mere end 95 procent af eleverne tilhører en raceminoritet. Kozol ser to centrale problemer her: For det første mener han, at undervisningen i disse skoler er dårligere end i andre skoler, og for det andet mener han, at det er et problem i sig selv, at eleverne mangler berøring med hvide elever. Ifølge Kozol er begge forhold med til at fastholde minoriteterne i ghettoer og fattigdom.

De offentlige skoler i USA er finansieret lokalt, så skoler i fattige områder har typisk langt færre ressourcer end skoler i mere velhavende kvarterer. Samtidig kan forældrene typisk kun sende børnene i skole i det distrikt, hvor de bor. Særligt sidstnævnte er et problem. Da mange af de skoler, som Kozol skriver om, er placeret i fattige områder i de indre byer, kan han have ret i, at undervisningen i skoler, der er domineret af minoriteter, ofte er dårligere end andre steder.

Kozols gennemgang af forholdene i de mindre bemidlede skoler er skræmmende og understreger, at der er tale om et reelt problem. Kozol overser imidlertid den positive udvikling, der også på skoleområdet er sket gennem de seneste 10-15 år.

Allerede i 1955 foreslog økonomeren Milton Friedman et system, hvor pengene skulle følge eleverne frem for skolerne. Forældrene skulle med andre ord have udleveret en pose penge pr. elev ("school vouchers"), som de så selv kunne bruge til at betale for undervisningen på en privat skole efter deres eget valg. De offentlige skoler ville således i højere grad blive tvunget til at konkurrere med private skoler om at tilbyde den bedste kvalitet.

Friedmans idé var ikke ny. I staterne Maine og Vermont havde forældre fra små byer uden offentlige skoler siden 1870'erne kunnet sende deres børn i privatskole med et stort tilskud fra staten. Disse ordninger fungerer i øvrigt stadig i dag.

I præsident Nixons embedsperiode finansierede den føderale regering en forsøgsordning i New Hampshire inspireret af Friedmans idé. Ordningen blev imidlertid skudt ned af en stærk lobby bestående af lærernes fagforeninger og det administrative personale på skolerne, som ikke var interesseret i øget konkurrence. Siden da har forældreorganisationer og andre grupper forsøgt at gennemføre school vouchers i en lang række andre stater, men fagforeningerne har ofte haft held til at stoppe disse initiativer.²⁹

I dag har man school vouchers eller skattefradrag til undervisning på private skoler i ti delstater ud over Maine og Vermont samt i hovedstaden Washington D.C. Ordningerne varierer fra sted til sted med hensyn til det beløb, som forældrene får

²⁹ Robert C. Enlow og Lenore T. Ealy: *Liberty and Learning*, Cato Institute, 2006

udbetalt, og hvilke elever der er dækket. De fleste ordninger er målrettet for forældre med lave indkomster og elever med indlæringsproblemer af forskellig art.³⁰

To af de længst kørende ordninger dækker lavindkomstgrupper i byerne Milwaukee, Wisconsin (indført i 1990) og Cleveland, Ohio (indført i 1996), som begge er præget af fattige ghettoområder. Undersøgelser har vist, at de elever, der benytter ordningerne, klarer sig bedre end elever i det offentlige skolesystem. En anden undersøgelse har dokumenteret, at de offentlige skoler i Milwaukee, som er mest udsat for konkurrence fra privatskolerne, er blevet bedre efter, at ordningen blev indført.³¹

Samtidig har man i en lang række af de amerikanske delstater startet såkaldte "charter schools" – offentlige skoler, som har en høj grad af selvstændighed og konkurrerer med de almindelige skoler. De første charter schools blev startet i 1990'erne, og der i dag mere end 3500 af slagsens med mere end en million elever i 41 stater.³² Interessant nok er New Orleans nu den by i USA, hvor den største procentdel af eleverne går i charter schools. I kølvandet på orkanen Katrina besluttede mange forældre, lærere og andre, at charter schools var den bedste måde at genopbygge skolesystemet på.³³

Charter schools er guld værd for forældre og elever i ghettoområderne. Tag for eksempel organisationen KIPP (Knowledge Is Power Program), som driver 55 charter schools i 17 delstater og Washington D.C. med mere end 14.000 elever. 80 procent af eleverne i KIPP er fra lavindkomstgrupper og 90 procent tilhører en raceminoritet. Alligevel klarer KIPP-eleverne sig generelt langt bedre end andre elever i det offentlige skolesystem. Et godt eksempel er KIPP-skolen Ascend Charter School i Chicago, som underviser fra 5. klasse til 8. klasse. Når eleverne starter i 5. klasse er de gennemsnitligt bagefter 66 procent af alle elever i matematik og bagefter 78 procent i læsning. Når de er færdige med 8. klasse, står de kun tilbage for 21 procent af alle elever i matematik og 44 procent i læsning. Et andet eksempel er KIPP-skolen Ujima Village Academy i Baltimore, som er den bedste offentlige skole i byen og den bedst placerede skole i matematik i staten Maryland.³⁴

³⁰ *The ABCs of School Choice 2006-2007*, Milton & Rose D. Friedman Foundation

³¹ Ibid.

³² Center for Education Reform: www.edreform.org

³³ "As New Orleans Restarts Its Schools, Most Are Now Charter Schools," *Christian Science Monitor*, September 4, 2007.

³⁴ Knowledge Is Power Program: www.kipp.org

Sygesikring

Carl Pedersen kalder det et "utroligt udsagn", når jeg skriver, at europæiske beslutningstagere i højere grad burde lade sig inspirere af det markedsbaserede sundhedssystem i USA frem for konstant at kritisere det. Han henviser til bogen *Sick* af Jonathan Cohn, som han betegner "en af USA's førende eksperter på området". Pedersen peger også på en række meningsmålinger, der efter hans mening viser, at amerikanerne selv er utilfredse med deres sundhedssystem. Endelig påpeger han, at "man har talt om en reform af sundhedssystemet lige siden 30'erne" og fremhæver, at de demokratiske præsidentkandidater John Edwards og Barack Obama har foreslået "gennemgribende" reformer.

Pedersens kritik er for ensidig. For det første giver jeg flere eksempler i min bog, hvor det amerikanske sundhedssystem klart ligger foran Danmark og mange andre europæiske lande. Det gælder f.eks. ventelister, moderne udstyr og brugen af forebyggende medicin. På den baggrund er det besynderligt at kritisere min opfordring til at lade sig inspirere af USA.

For det andet er den interne amerikanske debat altså ikke et argument for, at der skulle være noget grueligt galt med det amerikanske sundhedssystem. Naturligvis er intet system perfekt, og det er kun sundt med en debat om, hvordan man kan forbedre tingenes tilstand. Netop i USA er befolkningen særligt kritisk, fordi de har høje forventninger til servicen i et system, der hovedsageligt er baseret på private forsikringer. Og befolkningen har gang på gang afvist et offentligt monopolsystem, som det, man kender i Europa. Det så man for eksempel, da Præsident Truman uden held forsøgte at indføre et offentligt sundhedssystem efter Anden Verdenskrig og i 1993-94, hvor et reformforslag fra Clinton-administrationen blev afvist af Kongressen, selvom Demokraterne havde flertal.

Cohn præsenterer en række argumenter i bogen *Sick*, som fortjener en detaljeret gennemgang:

Forebyggende behandling og gældsætning

Cohn skriver, at uforsikrede patienter "går glip af en lang række rutineundersøgelser, som forsikrede amerikanere får" - for eksempel mammografi og kolesterolmålinger. Han fortæller historien om en uforsikret patient, som gik i mere end to år uden en helbredsundersøgelse og derpå fik konstateret brystkræft. Det hører imidlertid også med til historien, at da patienten begyndte at klage over smertefulde symptomer, fandt hendes mand en klinik, som straks gennemførte en gratis helbredsundersøgelse og stillede diagnosen. Patienten blev derefter behandlet på et hospital, men kræften var for langt udviklet, og hun døde et stykke tid senere. Lokalsamfundet samlede ind for at betale for behandlingen, men manden endte alligevel med en gæld på 40.000 dollars.

Der er ingen tvivl om, at uforsikrede amerikanere får mindre forebyggende behandling end forsikrede amerikanere, men spørgsmålet er, hvor alvorligt problemet er, når man kigger på helhedsbilledet. Cohn bruger det ofte citerede tal

fra U.S. Census Bureau på mere end 47 millioner uforsikrede amerikanere. Dette tal dækker imidlertid over personer, som på et *tidspunkt i løbet af året* står uden forsikring. Og selv hvis man står uden forsikring et helt år, kan man få foretaget de nødvendige helbredsundersøgelser, når man igen er dækket af en forsikring. Det virkelige problem er således begrænset til de *permanent* uforsikrede, som går uden forsikring i årevis. Brystkræftpatienten i Cohns bog var netop en af disse permanent uforsikrede borgere. Som jeg skriver i "Amerikanske Tilstande", så er antallet af permanent uforsikrede omkring 10 millioner (3,3 procent af befolkningen), og størstedelen af denne gruppe er formentlig illegale indvandrere (s. 49).

Dertil kommer, at de uforsikrede i mange tilfælde kan få gratis helbredsundersøgelser, hvilket også var tilfældet for brystkræftpatienten i Cohns bog. Og som jeg påpeger i "Amerikanske Tilstande", så har de uforsikrede også gode muligheder for at få forebyggende medicin gennem organisationer som for eksempel Partnership for Prescription Assistance (s. 50).

Hvad angår ægtefællens gæld på 40.000 dollars efter hustruens død, så henviser Cohn til professor Elizabeth Warren fra Harvard Law School, som mener, at sundhedsrelateret gæld er en ledende årsag til konkurser i USA. Aparna Mathur og Tom Miller fra tænketanken American Enterprise Institute påpeger imidlertid, at sundhedsrelateret gæld kun udgjorde 6,0 procent af al gæld i 2004, hvilket i øvrigt er et lille fald fra 1989, hvor tallet var 6,1 procent. Samtidig er det kun 9 procent af de konkursramte, der peger på sundhedsrelateret gæld som årsagen til deres konkurs sammenlignet med kreditkortgæld (42 procent), arbejdsløshed (13 procent) og skilsmisse (12 procent). Der var i alt 1,6 millioner personlige konkurser i 2004.³⁵

Individuelle forsikringer og bedrageri

Cohn fortæller om en patient med sukkersyge, som købte sin egen forsikring, men som ikke kunne få behandlingen dækket, da det kom til stykket, fordi forsikrings-selskabet var en falsk organisation, som i virkeligheden slet ikke drev forsikringsvirksomhed. Patienten havde købt forsikringen, fordi hun var desperat, da ingen andre forsikrings-selskaber ville have hende pga. sukkersygen.

Den slags fupnumre forekommer i USA som alle andre steder, og straffes ved lov, men forsøger man at betegne det som et generelt problem i Amerika tager man fejl. En undersøgelse foretaget af General Accounting Office i 2004 viste, at der i perioden 2000-2002 var 144 fupselskaber, som sammenlagt "dækkede" omkring 200.000 amerikanere (0,07 procent af befolkningen). Disse fupselskaber snød kunderne for 252 millioner dollars eller omkring 1260 dollars pr. person, hvoraf myndighederne var i stand til at inddrive omkring 52 millioner dollars, efter at selskaberne blev afsløret.³⁶

³⁵ "Maxing Out on Debt Hysteria," Aparna Mathur and Tom Miller, *The American*, June 20, 2007.

³⁶ "Unauthorized or Bogus Entities Have Exploited Employers and Individuals Seeking Affordable Coverage," General Accounting Office, March 3, 2004.

Et andet spørgsmål er så, hvor mange amerikanere, der ikke kan få en forsikring, fordi de allerede har en sygdom. Som tidligere nævnt, er det kun omkring 3,3 procent af befolkningen, der står permanent uden sygesikring, hvoraf størstedelen formentlig er illegale indvandrere.

67,9 procent af den amerikanske befolkning er dækket af en privat forsikring gennem en arbejdsgiver og 9,1 procent køber selv forsikringen direkte, sådan som sukkersygepatienten i Cohns bog gjorde det.³⁷ Når man får sin forsikring gennem en arbejdsgiver, er forsikringsselskabet forpligtet gennem føderal lovgivning til at dække enhver kunde uanset, om man allerede har en sygdom.³⁸

Individuelle forsikringsordninger reguleres af delstaterne, og her varierer reglerne fra stat til stat. Mange stater har særlige ordninger ("comprehensive health insurance associations for high-risk individuals"), som gør det muligt for personer, der allerede har sygdomme, at få en privat forsikring med statstilskud. I 2002 var der sådanne ordninger i 29 af de 50 delstater. Det er typisk omkring én procent af befolkningen i disse stater, som har problemer med at få en privat forsikring, fordi deres sundhedstilstand ikke er god nok, og i 2000 dækkede ordningerne mellem 54 procent (Minnesota) og én procent (Florida) af denne gruppe.³⁹

Valgfrihed og central kontrol med omkostningerne

Cohn gør sig også til kritiker af fænomenet "managed care" i USA. "Managed care" er en form for forsikring, hvor en "Health Maintenance Organization" (HMO) bedømmer, om forskellige typer af behandling skal dækkes af forsikringen. HMO'erne er således med til at holde omkostningerne til sundhedsvæsenet under kontrol på samme måde, som staten regulerer adgangen til forskellige typer behandling i de europæiske sundhedssystemer for at overholde budgettet.

Cohn har ret i, at nogle HMO'er træffer økonomiske beslutninger, der ikke altid er i patientens interesse, men dette er ikke i sig selv et argument imod det amerikanske sundhedssystem. Tværtimod er den centrale kontrol med omkostningerne typisk meget hårdere i et europæisk sundhedssystem end i en amerikansk HMO. Dette er netop en af årsagerne til den højere amerikanske behandlingskvalitet, som jeg påviser i "Amerikanske Tilstande". For eksempel viste en sammenligning fra 2002 af den største amerikanske HMO, Kaiser Permanente, og det offentlige britiske sundhedssystem, National Health Service, at Kaiser Permanentes patienter fik en bedre behandling end de britiske patienter!⁴⁰

³⁷ *Income, Poverty, and Health Insurance Coverage in the United States: 2006*, U.S. Census Bureau.

³⁸ Health Insurance Portability and Accountability Act.

³⁹ "Insuring the Uninsurable: The Growth in High-Risk Pools," HSRE Working Paper 12, Abt Associates Inc., 2002.

⁴⁰ "Getting more for their dollar: a comparison of the NHS with California's Kaiser Permanente," *British Medical Journal*, 2002, 324: 135-143.

I bund og grund er forskellen, at man i USA har nemmere ved at skifte sin HMO ud, hvis man er utilfreds med behandlingen. Mange steder i Europa har den enkelte borger reelt intet valg: Den offentlige sygesikring fungerer som et monopol, og medlemskab er obligatorisk.

Dermed skal det ikke være sagt, at det amerikanske sundhedssystem er perfekt. Men de brister, der findes i det amerikanske system, skyldes som regel, at systemet ikke altid giver forbrugerne den optimale valgfrihed. Det amerikanske sundhedssystem er med andre ord ikke "amerikansk" nok.

Som nævnt oven for er 67,9 procent af den amerikanske befolkning dækket af en privat forsikring gennem en arbejdsgiver, mens 9,1 procent selv køber forsikringen. Forbrugeren har valgfrihed i begge tilfælde, da amerikanske virksomheder konkurrerer aktivt om at tilbyde de bedste forsikringsordninger for at tiltrække de bedste medarbejdere. Men for en medarbejder hos en virksomhed er der selvfølgelig andre faktorer ud over sygesikring, der spiller ind i valget af job og karriere. Sammenkoblingen af valget af job og valget af sygesikring gør således valgfriheden mindre, end hvis størstedelen af forbrugerne købte deres sygesikring på egen hånd uafhængigt af arbejdsgiveren.

Baggrunden for det arbejdsgiverbaserede system er det amerikanske skattesystem, som gør det muligt at trække udgifter til en sygesikring fra i skat, hvis man modtager sygesikringen gennem sin arbejdsgiver. Dette enorme skattefradrag stammer tilbage fra Anden Verdenskrig, hvor der var mangel på arbejdskraft, og virksomhederne begyndte at tilbyde sygesikring for at tiltrække medarbejdere. Myndighederne besluttede dengang, at værdien af sygesikring ikke skulle regnes med i den skattepligtige indkomst, og systemet har bestået lige siden. Dette gør, at det er langt billigere at få en sygesikring gennem en arbejdsgiver frem for at selv at købe den direkte fra et forsikringselskab.

Netop den begrænsede valgfrihed i det arbejdsgiverbaserede system har givet anledning til en række reformforslag, som i øjeblikket indgår i den amerikanske debat. Og faktisk har Bush-administrationen og enkelte delstater allerede gennemført reformer med henblik på at øge valgfriheden for forbrugerne.

Sundhedsopsparinger

I 2003 vedtog Kongressen at indføre såkaldte "health savings accounts" – skattefrie opsparingsordninger, som individuelle borgere frit kan benytte til enhver form for sundhedsudgifter. Efter samme mønster som private pensionsopsparinger kan man investere sundhedsopsparingen i eksempelvis aktier og dermed øge opsparingens værdi med tiden.

Det er dog kun borgere, der har en "high deductible health plan" – altså en forsikringsordning med høj egenbetaling – som kan deltage i en sundhedsopsparingsordning. Samtidig er der loft over, hvor stort et skattefradrag,

man kan få gennem en health savings account. I 2007 er loftet 2850 dollar for individuelle borgere og 5650 dollar for familier.⁴¹

Sundhedsopsparingerne har ikke nogen direkte effekt på valget af forsikringsselskab, men de repræsenterer et opgør med "managed care," hvor en HMO afgør hvilken type behandling den enkelte borger modtager. Ved at tilskynde folk til at vælge en forsikring med høj egenbetaling og så til gengæld gøre en privat opsparing til dagligdagens sundhedsudgifter skattefri, er opsparingsordningerne med til at flytte valget af eksempelvis medicin eller læge fra forsikringsselskaberne til borgerne selv. Kun når udgifterne til behandling overstiger grænsen for egenbetaling (f.eks. ved kompleks kirurgi), vil forsikringsselskaberne have indflydelse på hvilken behandling, der gives.

Udover øget frihed til at vælge sin egen behandling kan sundhedsopsparingerne være med til nedbringe de overordnede omkostninger i det amerikanske sundhedssystem. Dette skyldes, at den enkelte borger typisk er meget mere opmærksom på omkostningerne, når han eller hun skal betale ud af sin egen sundhedsopsparing. Dermed bliver læger, hospitaler, medicinalsselskaber og andre aktører på markedet tvunget til at konkurrere på pris i et langt større omfang. Ironisk nok fører opgøret med HMO'ernes omkostningskontrol til en endnu stærkere omkostningskontrol varetaget af den enkelte borger.

Sundhedsreformen i Massachusetts

I delstaten Massachusetts samarbejdede den daværende republikanske guvernør og nuværende præsidentkandidat, Mitt Romney, med den demokratiske lovgivende forsamling om at gennemføre en omfattende sundhedsreform i 2006. Blandt de mest interessante aspekter af reformen er den nye organisation Commonwealth Health Insurance Connector Authority, som er en slags sundhedsbørs, hvor forsikringsselskaber kan udbyde forsikringsplaner til individuelle borgere. Skattemæssigt betragtes sundhedsbørsen som ét stort forsikringsselskab, som virksomheder med mindre end 50 medarbejdere kan vælge som deres forsikringsplan. Men når virksomheden først har valgt at købe forsikring gennem sundhedsbørsen (og dermed sikret sig selv og medarbejderne et skattefradrag), så kan medarbejderne selv vælge mellem en lang række udbud på børsen fra forskellige forsikringsselskaber. Sundhedsbørsen er specielt rettet mod små virksomheder, da disse virksomheder ikke har den samme forhandlingsposition på markedet som store virksomheder og derfor ikke altid kan tilbyde lige så gunstige sygesikringsordninger for medarbejderne.

---

⁴¹ "All About HSAs," U.S. Treasury Department, May 18, 2007.

Lovforslag i Kongressen

Som sagt er det arbejdsgiverbaserede system med til at begrænse det frie valg af forsikringsselskab. En anden begrænsende faktor er manglen på konkurrence mellem forsikringsselskaber på tværs af delstaterne. Det er nemlig delstaterne, der har ansvaret for at regulere forsikringsselskaber, og amerikanske borgere og virksomheder kan derfor kun købe forsikringer i deres hjemstat. Tidligere i år fremlagde Senator Tom Coburn fra Oklahoma, som selv er læge, et lovforslag, som gør op med både det arbejdsgiverbaserede system og manglen på et indre marked for forsikringer i USA.

Forslaget, "Universal Health Care Choice and Access Act", hæver beløbsloftet for sundhedsopsparinger og giver en skattecredit (altså ikke bare et fradrag) på 2000 dollar til individuelle borgere (5000 dollar for familier) til at købe en privat sygesikring efter eget valg. Samtidig afskaffes skattefradraget for arbejdsgivere. Derudover gør forslaget det muligt for borgere at købe forsikringsordninger uden for deres egen delstat.

Lovforslaget blev fremlagt i Kongressen den 28. marts 2007 og er endnu ikke blevet behandlet.

Øget dækning af de uforsikrede

Udover at øge valgfriheden og konkurrencen sigter alle de ovennævnte reformtiltag på at nedbringe antallet af amerikanere, som står uden sygesikring. I Massachusetts er man gået så langt som at gøre det obligatorisk for alle delstatens borgere at have en sygesikring.

Når det er sagt, er det vigtigt at gentage, at problemet med uforsikrede i USA er stærkt overdrevet i de danske medier. For det første er der snarere tale om 10 millioner borgere uden forsikring end det officielle tal på 47 millioner. For det andet bliver borgere uden forsikring behandlet i langt de fleste tilfælde. For det tredje er manglende forsikring ofte et personligt valg frem for en ufrivillig situation. For eksempel foretog myndighederne i Massachusetts en omfattende undersøgelse af statens uforsikrede borgere før sundhedsreformen i 2006. Undersøgelsen viste, at 20 procent af de uforsikrede kunne blive dækket af den offentlige sygesikring Medicaid, men at de simpelthen ikke havde søgt om at blive dækket. 40 procent af de uforsikrede havde indkomster, der var høje nok til at have råd til en sygesikring, men de havde selv valgt ikke at købe én. Så over halvdelen af de uforsikrede havde altså selv valgt ikke at have en forsikring.⁴²

---

⁴² "Health Care for Everyone?" Mitt Romney, *Wall Street Journal*, April 11, 2006.

Det reelle problem med de uforsikrede handler om bureaukrati og usikkerhed frem for patienter, der "dør på gaden". For eksempel fører manglende forsikring ofte til lange slagsmål mellem patienter, sygehuse, læger og de offentlige myndigheder om, hvem der skal betale regningen. Dette giver stress for alle parter og hjælper på ingen måde patienten med at komme sig og blive rask.

De seneste års reformtiltag kan forhåbentlig være med til at rette op på denne situation.

Anti-amerikansk fokus i den danske undervisning

Niels Bjerre-Poulsen mener, at min kritik af for meget Vietnam, mccarthyisme og racediskrimination i den danske undervisning om USA er forfejlet og henviser til, at "de bøger som anvendes på sådanne kurser på danske universiteter er typisk amerikanske tekstbøger".

Der er ganske givet amerikanske tekstbøger, som fokuserer en hel del på disse emner, men det fritager i mine øjne ikke danske undervisere fra deres ansvar for at skabe balance i undervisningen.

Det er derfor beskæmmende, at en dansk gymnasieelev kan gå igennem historieundervisningen om USA uden at behandle Den Amerikanske Revolution, Borgerkrigen eller den amerikanske indsats i de to verdenskrige for derpå at bruge deres undervisningstid om USA på at analysere McCarthy og Vietnamkrigen. Det er også stærkt kritisabelt, at man kan behandle racespørgsmålet med udgangspunkt i Rodney King og O.J. Simpson uden at gøre rede for den enorme positive udvikling, der er sket gennem de seneste 30-40 år.

Både Carl Pedersen og Niels Bjerre-Poulsen anfører endvidere, at amerikanerne selv debatterer mange af de samfundsproblemer, som jeg betegner som overdrevne. Carl Pedersen mener, at "det er værd at fremhæve, at fattigdomsproblemet og sundhedssystemet i USA er genstand for kritik fra amerikanere, der er bekymret for deres lands fremtid". Bjerre-Poulsen skriver, at "det er da ikke en debat som har sit udspring i dansk uvidenhed og jantelov, men derimod i amerikanernes egen diskussion af problemerne i deres samfund".

Pedersen og Bjerre-Poulsen glemmer imidlertid at nævne, at den kritik, de henviser til, hovedsageligt stammer fra den amerikanske venstrefløj, og at billedet de tegner af USA således ikke er afbalanceret. Og når danske og europæiske USA-eksperter selektivt støtter sig til argumenter fra den amerikanske venstrefløj, så gør de sig netop skyldige i en ubalanceret fremstilling, som er med til at holde liv i myterne omkring det amerikanske samfund, eksempelvis de mange fattige, det forfærdelige sundhedssystem, de dårlige skoler, den store kriminalitet og det segregerede samfund.

Jeg ved en smule om, hvordan det er at få sit budskab fordrejet i medierne, men følgende citater kunne tyde på, at der i hvert fald er en form for bias på spil hos

nogle af de danske universitetsfolk, der beskæftiger sig med USA – tag f.eks. følgende eksempler fra Carl Pedersens kronikker:

- 1) "Fattigdommen i USA er ikke desto mindre blevet berørt af krigen i Irak, som indtil videre har kostet 200 milliarder dollar, samt skattelettelser til de mest velhavende i samfundet og minimalstatens ligegyldighed over for sociale problemer" (Information, 8. september 2005).
- 2) "At valgkampen 2008 allerede er så godt i gang, er måske tegn på, at Bush-æraen nærmer sig sin afslutning før tid. Det kan man kun håbe på, for så er der en mulighed for, at unionens tilstand virkelig kan forbedres" (Information, 23. januar 2007).
- 3) "Man kan savne en klar afstandtagen til Bushs økonomiske og udenrigspolitik i stil med den, som den nyvalgte senator James Webb fra Virginia kom med i sit svar til Bushs tale om unionens tilstand. Webb lagde en klar økonomisk populistisk linje for dagen i sit svar ved netop at tale om et klassesdelt USA, hvor en administrerende direktør tjener 400 gange mere end en almindelig arbejder" (Politiken, 9. februar 2007).

En sund balance i skildringen af USA er enormt vigtig i Danmark, fordi danske studerende af gode grunde ikke har den samme baggrundsviden om USA og amerikansk historie, som amerikanske studerende har. Derfor har danske studerende også brug for en anden indføring til, hvad USA som samfund har af positive elementer i sig, og hvad vi som danskere kan lære af frem for blot at tage afstand til USA. Derfor vil jeg opfordre Carl Pedersen til at bruge min bog i sin undervisning – om ikke andet for at præsentere et andet, gyldigt, synspunkt end sit eget.

Af Henrik Fogh Rasmussen
4. november 2007